

Insolventie

'... three extremely unpleasant characters show up at the funeral. One holds a mirror under Charles' deceased nostrils; another simply sinks a straight pin into the corpse to make sure he's dead'.

Aan deze scene – uit de film Charade - moest ik denken toen ik in het kader van de nieuwe insolventiewetgeving las over het insolventiemoment. Op welk moment is iemand insolvent? In juridische zin is het antwoord eenvoudig: zodra summierlijk is gebleken dat de debiteur is opgehouden te betalen. Iemand moet dat vaststellen. Dat hoeven geen 'extremely unpleasant characters' te zijn. Dat kan de debiteur zelf doen. Het gaat om betalingsonmacht. Het geld is op en het ziet er niet naar uit dat het er nog gaat komen.

In accountancy wordt solvabiliteit gewoonlijk afgeleid uit balansratio's: de bedoeling is dat het eigen vermogen ten minste gelijk is aan het vreemd vermogen. Een onderneming wordt solvabel geacht wanneer deze verhouding ≥ 1 , al wordt in de praktijk vaak genoeg genomen met zelfs minder dan 30% eigen vermogen. Zo'n ratio is om een aantal redenen onzin:

- rubricering bepaalt welk deel van het vermogen als eigen wordt beschouwd en welk deel als vreemd;
- waarderingsgrondslagen bepalen welke boekwaarde aan activa wordt meegegeven. Verhoging van deze waarde verhoogt ook de boekwaarde van het eigen vermogen, al kan een belastinglatentie enig roet in het eten strooien;
- activeringscriteria bepalen in hoeverre sprake is van een 'off balance'- waarde. Meer activa leidt tot meer eigen vermogen;
- passiveringscriteria bepalen de hoogte van het vreemd vermogen. Dat wordt lager bijvoorbeeld door voorzieningen die tot het vreemd vermogen worden gerekend te laten vrijvallen;
- salderingscriteria bepalen mede de lengte van de balans en zijn als zodanig van invloed op de hoogte van deze ratio;
- niet alle verplichtingen staan op de balans: bijvoorbeeld ontbreken te betalen salarissen, waarvan de vervaldatum nog niet is verstreken.
- de balans geeft een momentopname en solvabiliteit laat zich daaruit niet afleiden.

Het zijn interessante tijden. De genoemde criteria kunnen aan de hand van wet- en regelgeving worden ingepast (goedkeurende verklaring) en naar hartelust worden ingezet: de samenstellingsverklaring biedt geen assurance (meer). Accountancy kent nóg een bijzonderheid. Dat is die van de principes: matching, prudence, going concern. Vooral dat laatste is hier van belang. Zonder 'going concern' verliest matching haar bestaansmogelijkheid: er is geen toekomst waarin kosten tegenover opbrengsten kunnen worden gesteld. Het veronderstelde 'going concern' beheerst de financiële verslaggeving. Prudence zou tegenwicht moeten bieden. Het zal wel eens toepassing krijgen bij niet-bedrijfsgebonden activa als bijvoor-

beeld een effectenportefeuille. En tegenwoordig onder de titel van impairment. Maar ook dan wordt uitgegaan van continuïteit. Zodra het beginsel van een 'going concern' wordt losgelaten, verandert er nogal wat. Boekwaarden vervliegen; afvloeiingsregelingen komen in de balans. Dat wil je geen onderneming aandoen. Dus is het een 'going concern' tot het tegendeel is gebleken. En dat is verraderlijk. Want door uit te gaan van een 'going concern' wordt duidelijk gemaakt dat van het tegendeel niet is gebleken: van veronderstelling naar bevinding! Een jaarrekening geeft van dreigende insolventie geen betrouwbaar beeld. Insolventie is toekomstgericht en voor de jaarrekening wordt juist een toekomst verondersteld aanwezig te zijn. Van die toekomst geeft een jaarrekening geen beeld. Pas in het jaarverslag wordt op enkele onderdelen een tipje van de sluier opgelicht, tenzij

In dat licht bezien is het eigenaardig onder andere in 'De Accountant' te moeten lezen dat met betrekking tot insolventie in het kader van 'early warning' (bepaling van het insolventiemoment) accountants zouden kunnen worden geacht te beschikken over de geschikte expertise.

In de afgelopen decennia hebben bedrijfseconomen diverse pogingen ondernomen modellen te ontwikkelen om dreigende insolventie te kunnen voorspellen: in ons taalgebied zijn onder anderen Ooghe, van Frederikslust en Bilderbeek bekend. Wijn heeft in zijn proefschrift hun uitkomsten onderzocht. En wie kent niet de Z-waarde van Altman? Creditraters zullen hun formules wel hebben. Okkerse brengt zijn OK-score™ naar voren, waarvan hij de sleutel angstvallig geheim houdt. De score lijkt trouwens veeleer te zijn ontwikkeld als beleggingsinstrument.

De accountant is vaak niet de vertrouwensman in het maatschappelijk verkeer maar een vertrouwensman van de ondernemer. Dat is geen geschikte relatie om 'en plein publique' te gaan klikken over dreigende insolventie. Er zijn geschiktere deskundigen. Accountancy is geen economie. **An**

Joost Groeneveld, directeur Wingman Business Valuators BV, Breda